De vergeten oorlog

Tijdens de Eerste Wereldoorlog liep het front dwars door het grensgebied van de Franse en Vlaamse Leiestreek, waardoor onze regio van het grootste oorlogsgeweld gespaard bleef. De Duitse passage in oktober 1914, het geallieerde bevrijdingsoffensief in oktober 1918, de slag om Fromelles en de Duitse aanwezigheid lieten echter heel wat sporen na. De vele militaire begraafplaatsen in de regio zijn de stille getuigen waardoor onze journalist Patrick Demarest zich liet inspireren.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wilden de Duitsers Frankrijk via België aanvallen. Het had een snelle opmars moeten worden maar dat liep dus wel even anders af. De Duitsers bleven in België van 4 augustus 1914 tot 11 november 1918. Het werd een loopgravenoorlog, met een front dat liep van het strand van Nieuwpoort tot de vroegere Frans-Zwitserse grens in Belfort. In 1914 trokken zes divisies van de British Expeditionary Force naar Frankrijk om onze zuiderburen steun te bieden. Franse, Belgische en Britse Commonwealth troepen, later kwamen daar nog de Amerikanen bij, boden weerstand tegen de Duitsers. Het onder water zetten van de IJzervlakte zorgde voor een totale patstelling. De oorlog zorgde uiteindelijk voor meer dan 35 miljoen militaire slachtoffers. In de Leiestreek sneuvelden naast Fransen, Britten, Belgen en Amerikanen ook soldaten uit India, Zuid-Afrika, Portugal, Canada, Nieuw-Zeeland, Australië en de andere landen die tot de Britse Commonwealth (Gemenebest) behoorden. Bovenal waren het toch Duitse militairen die hun laatste rustplaats in de Leiestreek vonden. In Frankrijk en België zijn er 1000 militaire begraafplaatsen, 2000 burgerlijke begraafplaatsen waar ook militairen begraven liggen en respectievelijk 6 (België) en 25 (Frankrijk) monumenten die de namen dragen van soldaten die nooit werden teruggevonden.

De weg van Merville naar Armentières

Toen de slag bij de Somme begon op 1 juli 1916 stuurden de Duitsers vanaf de regio bij Fromelles versterkingen naar daar. Om dit tegen te gaan, bevolen de Britten hier een beperkte aanval. Hiervoor werden langs een front van 4 km de 61e Britse Divisie en de 5e Australische Divisie ingezet. Dat zorgde voor een pak doden en gewonden. Armentières mocht vrijwel de hele Eerste Wereldoorlog als Brits grondgebied worden beschouwd maar werd toch twee keer door de Duitsers veroverd. Het was de standplaats van de troepen van het Gemenebest. Wij reden van Haverskerque (département du Nord) tot Wervicq-Sud en werden stil van de prachtig onderhouden en stijlvolle militaire begraafplaatsen. Op veel plaatsen liggen gesneuvelden uit WO I en WO II samen.

Haverskerque

Haverskerque British Cemetery is een Britse militaire begraafplaats met gesneuvelden uit beide wereldoorlogen. Het terrein heeft een oppervlakte van 403 m², met centraal achteraan het **Cross of Sacrifice**. Dat is een herdenkingskruis dat terug te vinden is op heel veel verschillende militaire begraafplaatsen met 40 graven of meer. Het werd ontworpen door Sir Reginald Blomfield.
Haverskerque lag tijdens de oorlog in Brits gebied, maar bij het Duitse Lenteoffensief in het voorjaar van 1918 kwam het front dichterbij. Er werden twee veldhospitalen aangelegd op de begraafplaats in maart 1918 en daarna bleven gevechtseenheden hier begraven.

Laventie

Laventie Military Cemetery is een Britse militaire begraafplaats uit WO I, gelegen in de Franse gemeente **La Gorgue** in het Departement du Nord. Er worden 546 doden herdacht, waarvan er 495 geïdentificeerd zijn. De begraafplaats werd in juli 1916 geopend. Ze bleef in gebruik tot april 1918. Het terrein heeft een oppervlakte van 3120 m².

Saint-Venant

Saint-Venant Communal Cemetery is een gemeentelijke begraafplaats met 380 militaire graven. **Lys mans Land** is een vredestuin en een oud bastion uit de beide Wereldoorlogen in Haverskerque en Saint-Venant. Het staat symbool voor de wens voor vrede en de angst voor oorlog.

Sailly sur la Lys

Sailly-sur-la-Lys Canadian Cemetery telt 313 geïdentificeerde Canadese graven. In **Sailly-sur-la-Lys Churchyard** liggen 48 gesneuvelden uit het Gemenebest. Hier is ook een grote **Duitse begraafplaats** met 5496 slachtoffers.

Fleurbaix

Hoewel het dorp heel klein is en slechts 2480 inwoners telt, zijn er vier militaire begraafplaatsen terug te vinden. Fleurbaix lag het grootste deel van de oorlog achter het front in geallieerd gebied.
Le Trou Aid Post Cemetery is een eerste Britse militaire begraafplaats met 356 gesneuvelde militairen uit WO I. De begraafplaats werd ontworpen door Sir Herbert Baker. Het terrein is omwald maar kan via een toegangsbrug en toegangsgebouw betreden worden. De begraafplaats werd gebruikt tussen oktober 1914 en juli 1915. Ze bevond zich vlakbij een regimentshulppost en een verbindingsloopgraaf naar het front.
Rue-David Military Cemetery is een tweede Britse militaire begraafplaats met 907 gesneuvelden uit WO I. Ze werd in gebruik genomen in december 1914 en bleef open tot december 1917. Centraal vooraan staat het Cross of Sacrifice. Centraal achteraan vinden we de **Stone of Remembrance**, een gedenksteen die terug te vinden is op honderden militaire begraafplaatsen van de Commonwealth War Graves Commission ter nagedachtenis van de gesneuvelden. De steen werd ontworpen door de Britse architect Sir Edwin Lutyens.
Tenslotte vind je hier nog **Rue-du-Bois Military Cemetery** en **Rue-Petillon Military Cemetery**, Britse militaire begraafplaatsen met respectievelijk 845 en 1520 gesneuvelden uit WO I. Voor 15 Canadezen, 5 Britten en 1 Australiër werd in de laatste begraafplaats een Duhallow Block geplaatst omdat zij oorspronkelijk op andere begraafplaatsen lagen, maar hun graven door oorlogsgeweld werden vernield en niet meer terug gevonden. Rue-Petillon Military Cemetery werd in december 1914 opgestart en bleef in gebruik tot maart 1918, waarna het gebied bij het Duitse Lenteoffensief een tijd in Duitse handen viel.

Chapelle-d'Armentières

Chapelle-d'Armentieres Old Military Cemetery is een Britse militaire begraafplaats in het dorpscentrum met 103 gesneuvelden uit WO I. Het front liep door dit dorp, dat voor het grootste deel van de oorlog in handen was van de geallieerden. De begraafplaats werd gestart in oktober 1914. Tot oktober 1915 werd ze gebruikt door gevechtseenheden en hospitaaltroepen. Na oktober 1915 sloot Chapelle-d'Armentieres Old Military Cemetery en werden gesneuvelden begraven in **Chapelle-d'Armentieres New Military Cemetery**. Hier rusten 73 ongeïdentificeerde Britse soldaten.

Armentières

Ook in Armentières vind je heel wat dat naar WO I verwijst: het monument voor de overledenen (Grand place), de befaamde begraafplaats Cité Bonjean (Avenue Roger Salengro) waar ook Belgen liggen, de broers Mahieu (rue Jean Jaurès), het monument Ernest Deceuninck (place Jules Guesde), Les Croix de Guerres (Hôtel de ville) en het standbeeld Melle From Armentières (rue Carnot, voor de ingang van het ziekenhuis).

Deutscher Soldatenfriedhof Halluin

Hier rusten 1397 Duitse soldaten uit WO I, waarvan er 9 niet geïdentificeerd konden worden. De begraafplaats ligt in het centrum van Halluin, naast de gemeentelijke begraafplaats. Alle doden liggen in individuele graven, aangeduid met kruisjes, met uitzondering van enkele joodse graven. Centraal staat een herdenkingsgebouw. De meeste graven zijn van soldaten die vielen vanaf juni 1917, bij de Mijnenslag nabij Mesen, ruim 15 kilometer verder westwaarts, in België. Velen sneuvelden ook tijdens het Duitse Lenteoffensief van 1918.

Halluin Communal Cemetery

Op **Halluin Communal Cemetery** bevindt zich een perk met gesneuvelde Britse soldaten. Het wordt onderhouden door de Commonwealth War Graves Commission. Het perk telt 43 graven, waarvan 35 gesneuvelden uit WO I en 9 uit WO II. Het Britse perk ligt aan de rand van de gemeentelijke begraafplaats. Het kijkt via een hek uit op de Duitse militaire begraafplaats, die aan de gemeentelijke begraafplaats grenst.

Ploegsteert

Ploegsteert en de omliggende dorpjes hebben **17 Commonwealth-begraafplaatsen** waarvan de belangrijkste ongetwijfeld **Hyde Park Corner** (Royal Berks) **Cemetery** en **Berks Cemetery Extension** zijn met het **Ploegsteert Memorial**. Hyde Park Corner Cemetery werd genoemd naar een kruispunt even verderop dat de Britten Hyde Park Corner noemden. In april 1915 begon het 1st/4th Royal Berkshire Regiment met de aanleg van deze begraafplaats. Ze bleef met tussenpozen in gebruik tot november 1917. In 1916 begon men reeds met een uitbreiding (Berks Cemetery Extension) aan de overkant van de weg. Ze is ontworpen door H. Chalton Bradshaw, die ook het tegenover liggende 'Ploegsteert Memorial' en de 'Berks Cemetery Extension' ontwierp. Het Memorial brengt hulde aan meer dan 11000 Britse militairen die in de omgeving sneuvelden, maar geen bekend graf hebben. Elke eerste vrijdag van de maand wordt hier de 'Last Post' geblazen.

Wervicq-Sud

We rijden weer even Frankrijk binnen en komen zo in Wervicq-Sud terecht. Daar gaan we op zoek naar het **Deutscher Soldatenfriedhof Wervicq-Sud** waar 2498 Duitse soldaten rusten die sneuvelden in WO I. Wervik lag tijdens de oorlog nabij het Westfront. Veel Duitse soldaten sneuvelden vlakbij in België aan de Ieperboog en in het Heuvelland. Fransen begonnen na de oorlog in 1921 met de aanleg van deze begraafplaats, mooi gelegen op een heuvelflank. Men bracht er ook de gesneuvelden over die tijdens de oorlog waren bijgezet op het **kasteelparkdomein Dalle-Dumont** in het centrum van Zuid-Wervik, aangevuld met doden uit de omliggende gemeenten. Naar verluidt verbleef Hitler nog in het kasteel in 1918.

Kezelberg Military Cemetery in Wevelgem

De **Britse militaire begraafplaats** werd aangelegd vanaf oktober 1918. Je vindt er de graven van 145 soldaten uit het Verenigd Koninkrijk, 1 Canadees, 1 Chinees en 14 graven van Duitse militairen. Ook op de plaatselijke gemeentelijke begraafplaatsen liggen een aantal gesneuvelde militairen begraven.

Flanders Field American Cemetary in Waregem

Het **Flanders Field American Cemetery and Memorial** is de enige Amerikaanse begraafplaats in België met 368 gesneuvelden uit WO I. Ze is verdeeld in vier identieke delen met elk 92 graven. De begraafplaats werd officieel ingehuldigd op 8 augustus 1937. Ze ligt vlak bij de Spitaalsbossen, de plaats waar de meeste Amerikaanse soldaten gesneuveld zijn tijdens de slag aan de Schelde rond 1 november 1918.

Franse militaire begraafplaats in Machelen

Naast de Franse begraafplaats van Saint-Charles de Potyze (Ieper) is de **Franse militaire begraafplaats in Machelen** de tweede grote Franse militaire begraafplaats in België met 1325 graven. Het is de verzamelbegraafplaats van bijna alle Franse militairen, die sneuvelden tijdens het bevrijdingsoffensief van oktober 1918. De meesten kwamen om tijdens de gevechten aan de Leie en de spoorweg van Gent naar Kortrijk.

Harelbeke New British Cemetery

Harelbeke New British Cemetery is een verzamelbegraafplaats van na de Wapenstilstand, die ontstaan is door de concentratie van graven uit de omliggende slagvelden van het Geallieerde Bevrijdingsoffensief (1918) en door de concentratie in 1924-1925 van gesneuvelden die op Duitse of gemeentelijke begraafplaatsen begraven lagen. In het totaal gaat het om 1116 soldaten.

William Leggett monument

Het **Leggett monument** bevindt zich in de schaduw van de Sint-Dyonisiuskerk in Geluwe (Wervik). Het herdenkt de dood van de Australische Corporal of Horse William Leggett, die sneuvelde in Geluwe op 14 oktober 1914. In 2001 werd het monument opgericht. Het tweede luik van het monument werd op 11 november 2005 onthuld in Goulburn (Australië), de geboorteplaats van de korporaal.

Ehrenfriedhof Menenwald

Het **Deutscher Soldatenfriedhof Menenwald** is de grootste militaire begraafplaats in België. Er rusten officieel 48049 Duitse militairen (aan de muur van het ingangsgebouw wordt verkeerdelijk het aantal 47864 opgegeven). Tot 1917 werden de meeste gewonden die in één of ander Meens veldhospitaal overleden, begraven op de stedelijke begraafplaats. De Duitsers waren immers gestationeerd in Kortrijk en Menen. In de loop van 1917 begonnen de Duitsers in de Groenestraat, op de grens van Menen en Wevelgem, met de inrichting van een nieuwe dodenakker. Deze nieuwe begraafplaats kreeg de naam 'Ehrenfriedhof Meenen Wald N° 62'. Een verdrag in 1954 bepaalde dat de Duitse begraafplaatsen tot vier moesten worden herleid: Hooglede, Langemark, Menen en Vladslo. Vanuit 53 verschillende begraafplaatsen bracht men de stoffelijke resten van Duitsers naar de militaire begraafplaats in Menen-Wevelgem.

Jan Vancoillie schreef in samenwerking met de heemkring Wibilinga een boek van 348 bladzijden over Menenwald. Het is te koop voor € 33. Meer info via aok4@telenet.be.

MEER INFO

Lys sans Frontières: +33 (0)3 21 25 10 68
contact@lys-sans-frontieres.org - www.lys-sans-frontieres.org
Toerisme Leiestreek: +32 (0)56 24 99 95
info@toerisme-leiestreek.be - www.toerisme-leiestreek.be